

ABSTRAKT

Inštitúcia/Katedra: Univerzita Karlova, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové,
Katedra sociálnej a klinickej farmácie

Názov diplomovej práce: Racionalita užívania inhibítorov protónovej pumpy u geriatrických pacientov v Českej republike

Vedúci diplomovej práce: doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D.

Autor: Ivana Geletová

Úvod: Dynamický proces starnutia vyžaduje dostatočnú pozornosť na celosvetovej úrovni, najmä v oblasti zabezpečovania dôkladnej zdravotnej starostlivosti. Starnutie je špecifické významnými involučnými zmenami a často komplikované vysokou polymorbiditou a polyfarmakoterapiou. V rámci liečby je preto potrebné eliminovať negatívne dopady možných liekových i neliekových rizikových faktorov a zabezpečiť racionálne užívanie liečiv. Medzi veľmi často užívané farmakologické skupiny u starších pacientov patria i inhibítory protónovej pumpy (IPP), indikované predovšetkým k liečbe ochorení gastrointestinálneho traktu (GIT), spojených s vyššou sekréciou kyseliny chlorovodíkovej a/alebo poškodením sliznice GITu alebo ako preventívna liečba možných poliekových a iných gastropatií. Táto diplomová práca sa zamerala na hodnotenie prevalencie použitia liečiv zo skupiny IPP u geriatrických pacientov v akútnom, ambulantnom a lekárenskom prostredí zdravotnej starostlivosti v Českej republike (ČR) v rámci projektu EUROAGEISM H2020 (ESR7) a na zhodnotenie vybraných základných aspektov racionality užívania IPP.

Metodika: Zber analyzovaných dát prebiehal v rokoch 2018 – 2020 v rámci ESR7 projektu európskeho programu EUROAGEISM H2020 (november 2017 – apríl 2022). Do prebiehajúcej štúdie bolo v ČR zaradených celkovo 1452 pacientov vo vekovej kategórii 65 rokov a viac. Na území ČR boli pacienti vyšetrení v geriatrických ambulanciách (N=563, zahŕňajúc Brno, Hradec Králové, Opavu a Prahu), na akútnych geriatrických klinikách (N=589, zahŕňajúc Brno, Hradec Králové, Opavu a Prahu) a v prostredí lekárenskej zdravotnej starostlivosti (N=300, v tejto diplomovej práci zahŕňajúc Holešov a Hradec Králové) prostredníctvom validovaného dotazníku štúdie. Údaje všetkých zapojených účastníkov boli poskytnuté anonymne, po súhlase etickej komisie a po podpísaní informovaného súhlasu. Dáta pochádzajúce z lekárenského súboru boli získané iba štruktúrovaným rozhovorom s pacientom, v ostatných prostrediach starostlivosti boli zohľadnené i dáta zo zdravotnej dokumentácie a rozhovor so zdravotníckym personálom. U užívateľov IPP sme v tejto práci s pomocou deskriptívnej štatistickej analýzy stanovili prevalencie sledovaných charakteristík

a faktorov. Priemerný vek seniorov vyšetrených v jednotlivých prostrediach zdravotnej starostlivosti sa porovnával analýzou rozptylu a rozdelenie veku Kruskalovým-Wallisovým testom. Štatisticky významné rozdiely medzi zdravotníckymi zariadeniami ($p < 0,05$) boli stanovené aplikovaním Chí-kvadrát a Fisherovho exaktného testu.

Výsledky: Do štúdie sa zapojilo 1452 účastníkov (66,5 % žien a 33,5 % mužov) s priemerným vekom 79,1 (smerodajná odchýlka (SD) $\pm 8,8$) rokov, pričom IPP užívalo 41,0 % geriatrických pacientov. Najčastejšie podávaným liečivom bol omeprazol (22,7 %), ďalším pantoprazol (16,2 %). Užívanie IPP bolo časté pri liečbe gastroezofageálneho refluxu (5,9 %), aktívnej vredovej choroby gastroduodena (5,6 %) a v gastropreventívnych poliekových indikáciách (14,1 %). Silne gastrotoxické liečivo bez súčasného podávania IPP užívalo 14,7 % pacientov. Terapia (viac ako jeden rok) bola zaznamenaná u 64,5 % užívateľov IPP, naopak najmenej pacientov (7,9 %) sa liečilo v rozmedzí 2 mesiace až 1 rok. Z potenciálnych komplikácií liečby prevládali u pacientov užívajúcich IPP: hypochromná anémia (28,6 %), osteoporóza (25,0 %) a malnutricia (21,3 %).

Záver: Analýza českého súboru pacientov zúčastňujúcich sa projektu EUROAGEISM H2020 poukázala na časté a dlhodobé podávanie IPP u starších ľudí. Predpisované boli prevažne štandardné dávky. Presnejšie stanovenie rizík IPP by v súčasnej klinickej praxi vyžadovalo longitudinálne dáta, ktoré v projekte EUROAGEISM H2020 neboli zbierané, príp. zhodnotenie aspoň prierezovou multivariačnou analýzou, ktorá bude realizovaná až po dokončení zberu dát. V základných analýzach boli medzi potenciálnymi komplikáciami/rizikami liečby zdokumentované hypochromná anémia, osteoporóza a malnutricia.

Kľúčové slová: racionálna farmakoterapia v geriatrickej, nevhodné predpisovanie liekov, inhibítory protónovej pumpy, riziká farmakoterapie

Podpora:

Tento projekt získal financovanie z výskumného a inovačného programu Európskej Únie Horizon 2020 na podklade grantovej dohody Marie Skłodowska-Curie číslo 764632.

Podporili ho aj ďalšie granty výskumnej skupiny pod názvom “Starnutie, polyfarmácia a zmeny terapeutickkej hodnoty liekov u ľudí v staršom veku” (výskumná skupina KSKF-2, vedúci: doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D., vedecký program Progress Q42, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové, Univerzita Karlova, Česká republika), SVV program 260 551, START projekt číslo START/MED/093 CZ.02.2.69/0.0/0.0/19_073/0016935 a ICARE4 OLD Horizon 2020 projekt ID: 965341.